

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบอบ
ประชาธิปไตย” สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามวัตถุประสงค์ คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ อธิการบดี
มหาวิทยาลัยศรีปทุม ที่กรุณาอนุมัติทุนสนับสนุนงานวิจัย ขอขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร. ดิน
ปรัชญพุทธิ ท่านที่ปรึกษางานวิจัยที่กรุณาให้คำแนะนำแก้ไขสนับสนุนงานวิจัยฉบับนี้ให้สมบูรณ์
จนกระทั่งสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในเชิงวิชาการและด้านการปฏิบัติกิจกรรมที่เกี่ยวข้องใน
อันที่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโครงการที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ
ประชาชนในระบบอบประชาธิปไตยต่อไป

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐต่างๆ
ประกอบด้วย ตัวแทนนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่มีความรู้หรือมีประสบการณ์ที่
เกี่ยวข้องทางการเมือง สำนักงานป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงาน
คณะกรรมการการเลือกตั้ง ตัวแทนสื่อมวลชน/ผู้สื่อข่าว ตัวแทนผู้บริหาร ข้าราชการ สมาชิกสภา
พลเมืองและประชาชนในพื้นที่ศึกษาทั้ง 5 ภูมิภาค ได้แก่ กรุงเทพมหานคร พิษณุโลก นครสวรรค์
สุราษฎร์ธานี นครราชสีมา ทุกท่านได้กรุณาให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำเรื่องต่างๆ ที่
เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ รวมทั้งการประสานกับราษฎรในพื้นที่เพื่อ
การศึกษาเชิงลึก ตลอดจนการให้ข้อมูลการดำเนินงานด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองอันเป็น
ประโยชน์ต่อการทำวิจัยเป็นอย่างยิ่ง

ความสำเร็จของงานวิจัยฉบับนี้ขอจงเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจศึกษาค้นคว้าผลงาน
วิชาการด้านการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบอบประชาธิปไตยและ
อื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอันนำไปสู่การเป็นฐานข้อมูลทางวิชาการให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น
ทั้งนี้เพื่อเป็นการเสริมสร้างศักยภาพการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในทุกภาคส่วน ทั้ง
ภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและเกิดการพัฒนาร่วมกัน
ทางการเมืองในสังคมไทยให้ก้าวหน้าต่อไป

การุณันท์ รัตแสนวงษ์

ผู้วิจัย

เมษายน 2559

หัวข้อวิจัย : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบ
ประชาธิปไตย
ผู้วิจัย : นางการุณันท์ รัตนแสนวงษ์
หน่วยงาน : วิทยาลัยบัณฑิตศึกษาด้านการจัดการ มหาวิทยาลัยศรีปทุม
ปีที่พิมพ์ : พ.ศ. 2559

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย” ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย และ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ใช้ระเบียบแบบแผนวิธีวิจัยเชิงผสม (Mixed Methods Research) ระหว่างเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนจาก 1) ภาคเหนือ จังหวัดพิจิตร โลก 2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จังหวัดนครราชสีมา 3) ภาคกลาง ตอนบนและตะวันตก จังหวัดนครสวรรค์ 4) ภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี และ 5) กรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพเลือกสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random) รวมทั้งสิ้น 25 คน ส่วนการวิจัยเชิงปริมาณเลือกสุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างตารางสำเร็จรูปของทาโร ยามาเน่ จำนวน 398 คน

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับเห็นด้วยปานกลาง ตัวชี้วัดที่ได้รับคะแนนมากที่สุดคือ การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชน รองลงมา ได้แก่ การส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง การกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม การตัดสินใจทางการเมืองและการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ตามลำดับ

2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย ส่วนปัจจัยด้านการสื่อสาร

ทางการเมืองมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตยและ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตยพบว่าปัจจัยเชิงสาเหตุด้านการสื่อสารทางการเมืองส่งผลโดยตรงต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบบประชาธิปไตยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะประเด็นสำคัญคือภาครัฐควรตระหนักในบทบาทด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อระดมความคิดหาแนวทางทางแก้ไขปัญหาลงอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : ปัจจัยที่ส่งผล การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ระบบประชาธิปไตย

Research Title : Factors Affecting to Democratic People Participation
Name of Researcher : Mrs.Karunan Rattanasanwong
Name of Institution : Graduate College of Management Sripatum University
Year of Publication : B.E. 2559

ABSTRACT

This research titled “Factors Affecting to Democratic People Participation” was aimed to study: 1) Level of people’s political participation in democracy, 2) The relation between demographic factors and people’s communicative/political participation in democracy, and 3) The factors affect people’s political participation in democracy. The researchers conducted in mixed methods approach and reflected on the philosophical and theoretical foundations of the study for qualitative proposed to describe a social phenomenon. The non-probability-purposive samplings were the citizen in 4 of 76 provinces and Bangkok in which there are most activities of political development council members and categorized as: Northern part-Phitsanulok, North-Eastern part-Nakorn Ratchasima, North-Central part-Nakorn Sawan, Southern part-Nakorn Srithammarat, and used In-depth interview, Focus group, for 25 key informants. For quantitative, probability samplings was conducted for 398 informants using Taro Yamane statistical analysis as tools.

The quantitative findings suggested: 1) Level of people’s political participation in democracy was in range medium to high and ranked in order; participation in enhancing and educating, political strengthening, policy making, economic and social development planning, political decision-making, and enforcement evaluation, respectively, 2) The relation between demographic factors and people’s communicative/political participation in democracy; demographic factors were not related to people’s political participation in democracy, but people’s political communication were related to people’s political participation significantly, and 3) The factors affect people’s political participation in democracy; causal factors of political communication were directly affect people’s political participation in democracy and statistically significant.

An important suggestion: public sector should recognize and play major role in all sectors' participation, should improve and update public policy in which promote awareness of citizen right and duties as the democratic citizen, should focus on increased decentralization especially in local administration level as they are close to the people. An enhancement of exchanging in learning and brainstorming for sustainable problem resolution by eventually study from published instruction for practicing and concretely create a good sense of participation in Thai democratic society.

Keywords: Democracy Affecting Factors People's Political Participation

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ.....	1
	ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
	สมมติฐานของการวิจัย.....	3
	ขอบเขตของการวิจัย	3
	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
	นิยามศัพท์เฉพาะ.....	8
2	วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	10
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน.....	10
	แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง	58
	แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล.....	87
	ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	88
3	ระเบียบวิธีวิจัย.....	99
	รูปแบบการวิจัย	99
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	100
	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	101
	เครื่องมือการวิจัย.....	101
	การรวบรวมข้อมูล.....	104
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	105

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	108
	ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม	108
	ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในระบอบประชาธิปไตย	112
	ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วม ทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย.....	121
	ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย.....	123
5	สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	126
	สรุปผลการวิจัย	126
	อภิปรายผล	129
	ข้อเสนอแนะ	131
	บรรณานุกรม	134
	ภาคผนวก.....	147
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย”.....	148
	ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ.....	159
	ประวัติผู้วิจัย.....	164

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม.....	109
2	สรุปผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของ ประชาชน.....	113
3	สรุปผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ.....	114
4	สรุปผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง.....	115
5	สรุปผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม....	116
6	สรุปผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง.....	117
7	สรุปผลการศึกษาระดับความคิดเห็นที่มีต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ด้านการมีส่วนร่วมในการส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชน.....	119
8	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมทาง การเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย.....	121
9	แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมืองกับ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย.....	122
10	แสดงค่าสัมประสิทธิ์ของการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย.....	123

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	7
2	ตัวแบบของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง...	47